

Företagens gemensamma föreningsverksamhet och arbetsmarknadskartell

Enligt aktiebolagslagen är syftet med ett aktiebolag att generera så mycket vinst som möjligt åt sina aktieägare. Däremot är syftet för föreningar, särskilt allmännyttiga föreningar, inte att producera vinst, utan föreningarnas syfte är att på ett jämlikt sätt bevaka intressena för alla medlemmar i föreningen på det sätt som förutsätts i föreningens stadgar. Enligt skattelagarna är en förening allmännyttig då den fungerar till allmän fördel, dess verksamhet inte riktas till en begränsad personkrets och den inte genom sin verksamhet producerar dividend eller annan vinst åt sina medlemmar. Och när en förening är allmännyttig betalar den ingen skatt enligt inkomstskattelagen på sina inkomster. Olika arbetsmarknadsorganisationer är exempel på allmännyttiga föreningar i Finland.

Det är inte alltid lätt att realisera föreningens syfte och en jämlik behandling av föreningens medlemmar. Under årens lopp har jag på nära håll fått följa med olika stora föreningars och finländska myndigheters åsikter och ställningstaganden om hur och på vilka sätt en allmännyttig förening kan och får realisera sin verksamhet för föreningsmedlemmarnas del. Samarbetet mellan föreningsmedlemmarna och hur godtagbart detta är beror i hög grad på om det är frågor som gäller arbetsmarknaden eller näringspolitiken.

I arbetsmarknadsfrågor får de företag som är medlemmar i föreningen och deras representanter fritt samarbeta och de får även komma överens om och fatta beslut om alla arbetsmarknadsfrågor i föreningarna, eftersom arbetsmarknadsfrågor inte omfattas av konkurrenslagen. Med olika kollektivavtalslösningar (löner och kollektivavtalstexter) kan man sedan märkbart påverka de verksamhetsförutsättningar och den konkurrenskraft företag med olika karaktärer och av olika storlekar (stora, medelstora, små) har. Det är alltså frågan om en legitimerad kartell som upprätthålls av arbetsmarknadsorganisationerna och som godkänts av de finländska myndigheterna. Existensen av en sådan här kartell bekräftas även av det allmänbindande arbetskollektivavtalssystemet som förpliktigar alla företag inom samma bransch att

följa de beslut som fattats av arbetsmarknadskartellen. Men situationen är näst intill den omvända om föreningarnas medlemsföretag skulle samarbeta i näringspolitiska ärenden gällande till exempel dagligvaruhandelns maktutövande och/eller prissättningen av produkter. Ett sådant samarbete är i princip förbjudet. Om föreningens företag samarbetar inom dessa ärenden kan en finländsk myndighet påstå att föreningen och/eller dess medlemmar gör sig skyldiga till brott mot konkurrenslagen genom karteller eller olika prisrekommendationer.

På arbetsmarknaden å sin sida råder kartellernas frihet. Även om alla företag enhetligt tvingas följa de beslut som arbetsmarknadskartellerna har fattat så tål en del företag plikterna som kartellen överenskommit bättre än andra företag. Därför är det viktigt att arbetsmarknadsorganisationernas medlemsföretag och deras representanter har förmågan att se till att man i föreningarnas beslutsfattande också i praktiken beaktar en jämlik behandling av föreningens medlemmar, föreningens stadgar och realiseringen av föreningens syfte. Denna uppgift tillfaller de personer som tillhör föreningens förvaltning, särskilt föreningens styrelseledamöter. När styrelseledamöterna fattar beslut bör de komma ihåg att de bär ett likadant juridiskt ansvar i föreningarnas beslut som aktiebolagsstyrelsernas styrelseledamöter bär då de fattar beslut i aktiebolagens styrelser.

Föreningslagens syfte med ett jämlikt beaktande av föreningens medlemmar kompliceras då föreningens medlemmar består av olika stora företag inom olika branscher, och ofta med önskemål och mål

som skiljer sig från varandra. Dessutom är det ofta så att de största medlemsföretagen som är medlemmar i föreningen utgår från tanken på att de bör ha mer att säga till om i beslutsfattandet eftersom de betalar en högre medlemsavgift än föreningens mindre medlemmar

Trots hurdana och hur stora företag som är medlemmar i föreningen bestämmer och ansvarar styrelseledamöterna för vilka beslut föreningen fattar. Även om man i många föreningar bereder ärenden i föreningens andra organ är det sist och slutligen styrelseledamöterna som fattar besluten. Om en styrelseledamot saknar tillräckligt med tid eller vilja att sätta sig in i de ärenden som ska beslutas är det bäst för alla parter att en sådan styrelseledamot överlämnar sin plats åt någon annan person. Det är onödigt att åka hundratals kilometer till ett styrelsemöte om huvuduppgiften endast är att vara stämpeln som godkänner "beslut" som beretts i andra organ. Det finns tillräckligt med sådana här personer i olika styrelser, nämnder, utskott och kommittéer. Det är egalt om organet har tre, tio eller tjugo medlemmar, om beslutet trots allt fattas enligt några personers åsikter. Särskilt i sådana fall där det gäller arbetsmarknadsärenden, alltså den där enda "lagliga kartellen" i Finland. ☺

Mika Väyrynen

